

narada
obywatelska
o klimacie

narada obywatelska o klimacie

o zarządzaniu odpadami
w Gminie Michałowice

RAPORT Z PRZEBIEGU NARADY WRAZ Z PRZYJĘTYMI REKOMENDACJAMI

| spis treści

W jaki sposób zmniejszyć ilość odpadów komunalnych, w tym odpadów ulegających biodegradacji, kierowanych na składowiska odpadów?

W jaki sposób zmniejszyć ilość nieselektywnych odpadów w ogólnej strukturze zebranych odpadów?

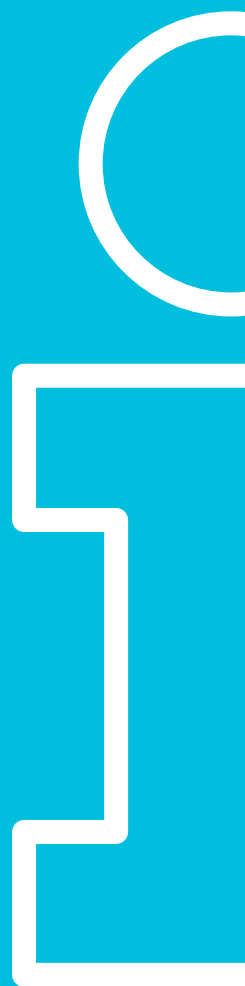

**GŁÓWNE PYTANIA POSTAWIONE PRZED
OSOBAMI UCZESTNICZĄCYMI W NARADZIE**

najważniejsze informacje o naradzie

1.

W Naradzie Obywatelskiej w Michałowicach wzięło udział 11 mieszkańców i mieszkank wybranych losowo spośród 82 osób zgłoszonych w otwartej rekrutacji. Narada obradowała przez trzy majowe dni nad zagadnieniami klimatycznymi związanymi z zarządzaniem odpadami w Gminie. Pierwszy dzień uczestnicy i uczestniczki przeznaczyli na zdobycie obiektywnej wiedzy od ekspertów i ekspertek – słuchając prezentacji, zadając pytania i dyskutując. Drugi dzień Narady poświęcony był pogłębianiu zagadnienia zarządzania odpadami w gminie oraz obmyślaniu pierwszych rozwiązań w ramach burzy mózgów. Trzeci, ostatni dzień Narady, to był czas ustrukturyzowanej dyskusji nad rekomendacjami i ich dopracowywania. Pod koniec dnia osoby uczestniczące w Naradzie zagłosowały nad wszystkimi propozycjami. Przegłosowane rekomendacje zostały przedstawione przez mieszkańców i mieszkanki władzom Gminy.

Podczas Narady wypracowano 25 rekomendacji, które są podpowiedzią dla Urzędu Gminy Michałowice, jak lepiej zarządzać odpadami w miejscowości. Poniżej przedstawiamy 6 najwyżej ocenionych w głosowaniu rekomendacji:

1.

Urząd Gminy wypracuje eko-standardy dla wszystkich jednostek organizacyjnych dotyczące: ograniczenia wytwarzania odpadów, ich segregacji i selekcji używanych produktów np. rezygnacja z opakowań plastikowych, rezygnacja z używania wody w plastikowych butelkach na rzecz promowania np. wody z beczkowszu czy opakowań wielorazowych. Opracowanym standardom podlegać będą również firmy współpracujące z Urzędem Gminy i inni podwykonawcy.

2.

Urząd Gminy powinien zmienić zasady funkcjonowania PSZOK m.in. w zakresie godzin otwarcia, tak aby był dostępny przez cały dzień w sobotę, a w innych dniach w godzinach popołudniowych i wieczornych. Ponadto powinien zostać zwiększony limit przyjmowanych odpadów, takich jak odpady wielkogabarytowe, budowlane, opony itp.

3.

Urząd Gminy powinien jak najszybciej zastępować trawniki gminne roślinnością okrywową/płożącą/wieloletnią/zimozieloną oraz promować to rozwiązanie na terenach prywatnych. Przyczyni się to do redukcji degradacji gleby oraz zmniejszenia ilości odpadów zielonych, głównie skoszonej trawy.

4.

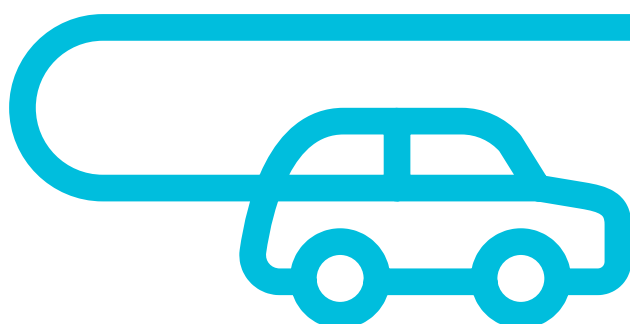
Urząd Gminy powinien dotrzeć z informacjami o racjonalnym gospodarowaniu odpadami do mieszkańców i mieszkanek wykluczonych cyfrowo. Rekomendujemy zorganizowanie spotkania z sołtysami i sołtyskami oraz liderami i liderkami lokalnych społeczności w celu opracowania form dotarcia z tymi informacjami do mieszkańców i mieszkanek, a także określenia grupy odbiorców. Proponowane rozwiązania to: informacje cyklicznie dostarczane do skrzynek na listy oraz wieszane na tablicach informacyjnych czy opracowanie i dystrybucja tzw. eko-przewodnika.

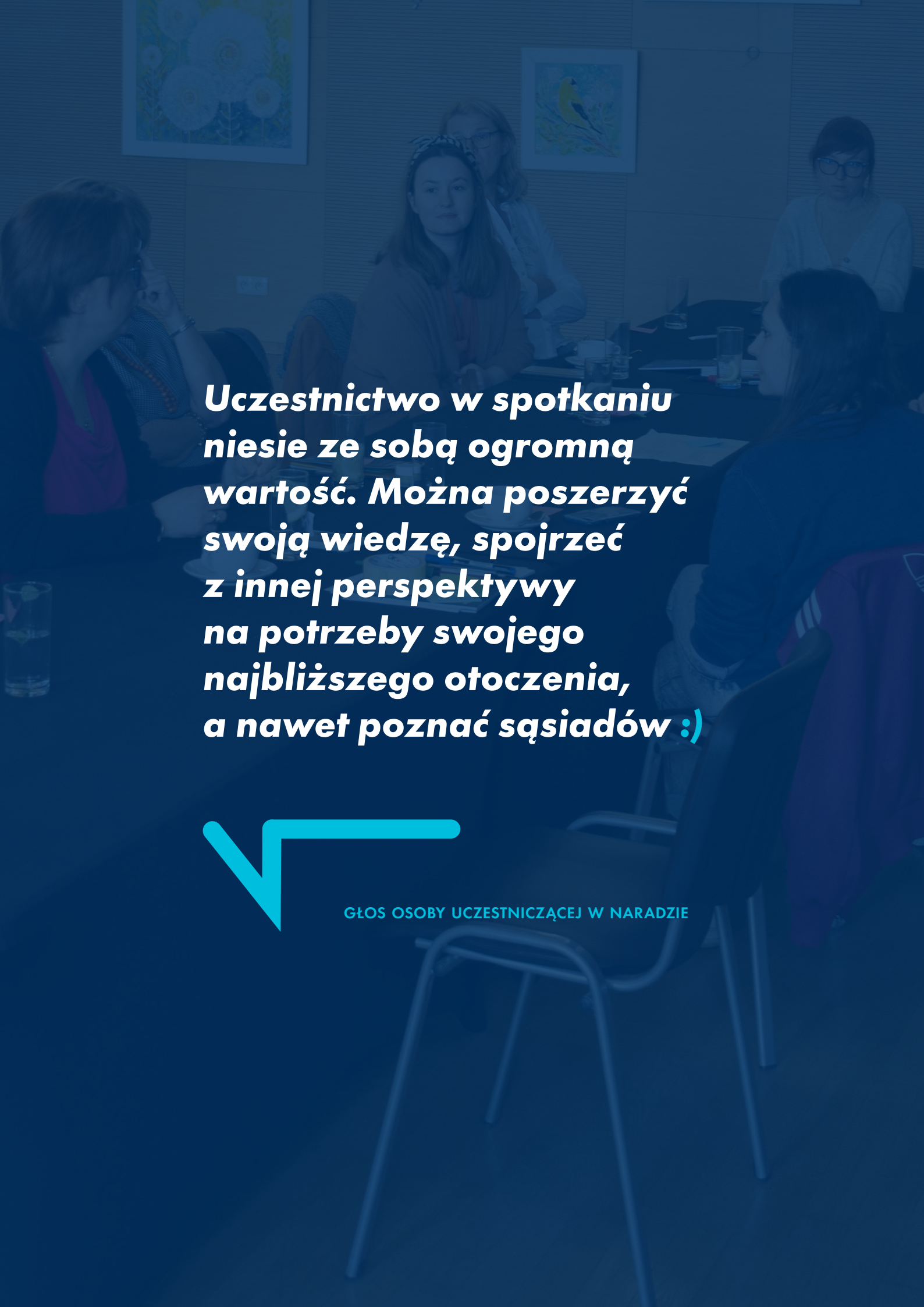
5.

Urząd Gminy zakupi samochód z napędem elektrycznym. Pojazd będzie stanowić wsparcie m.in. dla eko-brygady i referatu ochrony środowiska w realizacji zadań i programów związanych z likwidacją nielegalnych składowisk odpadów na terenie Gminy, a także wdrażania projektów edukacyjnych dotyczących gospodarowania odpadami np. kontroli kompostowników, przewożenia zebranych odpadów.

6.

Urząd Gminy powinien na terenie Gminy, czyli np. na terenach rekreacyjnych oraz innych często uczęszczanych przez mieszkańców i mieszkanki (np. przy szkołach, stacjach WKD, cmentarzach) umieścić zamknięte pojemniki na odpady segregowane.

**Uczestnictwo w spotkaniu
niesie ze sobą ogromną
wartość. Można poszerzyć
swoją wiedzę, spojrzeć
z innej perspektywy
na potrzeby swojego
najbliższego otoczenia,
a nawet poznać sąsiadów :)**

GŁOS OSOBY UCZESTNICZĄCEJ W NARADZIE

I wprowadzenie

2.

czym jest narada obywatelska?

Narada obywatelska to forma spotkań, które angażują mieszkańców i mieszkanki we współdecydowanie o przyszłości ich lokalnej społeczności. Metoda ta ukształtowała się w USA i Wielkiej Brytanii, gdzie nazywa się ją „sądem obywatelskim”. Uczestnicy i uczestniczki niczym „sądowa ława przysięgłych” przez kilka dni spotykają się, by najpierw, wspólnie z osobami eksperckimi, zgłębić wiedzę dotyczącą tematu spotkania, a następnie przedyskutować swoje wnioski i przemyślenia. Obrady są prowadzone przez bezstronnych moderatorów i moderatorki.

Narada kończy się sformułowaniem rekomendacji dla lokalnych władz. Uczestnicy i uczestniczki takich spotkań są dobierani losowo – na podstawie zgłoszeń wybiera się grupę, która będzie odpowiadała w możliwie największym stopniu strukturze demograficznej gminy. Oznacza to, że w naradzie obywatelskiej biorą udział zarówno kobiety, jak i mężczyźni, osoby starsze i młodsze w proporcjach odzwierciedlających charakterystykę lokalnej społeczności. Osoby uczestniczące w ramach podziękowania za poświęcony czas i zaangażowanie otrzymują rekompensatę finansową lub rzeczową – dzięki temu udział w takim wydarzeniu nie jest przywilejem jedynie wybranych, których rodzaj pracy czy sytuacja finansowa pozwala na uczestnictwo w dodatkowych aktywnościach.

Dlaczego zdecydowaliśmy się na taką formę? Polskie samorzady w coraz większym stopniu odpowiadają za lokalne działania związane z reakcją na zmianę klimatu. By móc odnieść sukces w tym obszarze, trzeba dyskutować i szukać rozsądnych rozwiązań. Aby wypracować konkretne rozwiązania dla budzącego kontrowersje zagadnienia jakim jest zarządzanie odpadami, potrzebujemy zaangażowania obywateli i obywaterek. Chcemy rozmawiać z grupą różnorodną, wcześniej przygotowaną, tak aby, unikając rozmów o emocjach czy niedopasowanych rozwiązaniach, przejść do rozmowy o realnej zmianie. Metody deliberatywne, czyli narady obywatelskie czy panele obywatelskie, są najlepszymi narzędziami do budowy takiej rozmowy.

Czym narady różnią się od zwykłych konsultacji społecznych?

Główne różnice to jakość rozmowy i wypracowanych rozwiązań oraz grupa odbiorców. Na konsultacje społeczne zapraszamy wszystkich chętnych mieszkańców i mieszkanki – można powiedzieć: pełna demokracja! Jednak przyście na konsultacje to wybór. Nie każdy czuje się do takiego wyboru przygotowany, wytypowany czy zaproszony. Stąd często na konsultacje przychodzą osoby (oczywiście to uogólnienie!), które mają luksus wolnego popołudnia, siły po pracy, osoby wykształcone i znające zasady takiego spotkania. W konsultacjach społecznych często przebija też interes indywidualny – wypowiadam się na temat miejsc płatnego parkowania, bo sam parkuję w centrum itp. Takie metody jak narady obywatelskie próbują odpowiedzieć na powyższe wyzwania.

Dlatego grupa uczestników i uczestniczek wybierana jest losowo z większego zbioru osób. Nie wszyscy chętni dostaną się na spotkanie i jest to celowy zabieg – bardziej zależy nam na różnorodności podejść niż na skali. Wszyscy uczestnicy i uczestniczki uwspólniają wiedzę o problemie dzięki eksperckim prezentacjom – dyskusja nad rozwiązaniami wykracza więc poza zasłyszane w mediach czy od znajomych argumenty i indywidualne potrzeby, a staje się pogłębioną rozmową o dobru wspólnym. Dodatkowo osoby wybrane do narady otrzymują dietę finansową. Proponowane są im również: opieka nad dzieckiem, zwrot kosztów dojazdu, usprawnienia dla osób z niepełnosprawnościami, tak aby w pełnym komforcie mogły uczestniczyć w publicznej dyskusji.

osoby uczestniczące

W Naradzie obywatelskiej w Michałowicach uczestniczyło 11 osób, które zostały wylosowane z grupy 82 zgłoszonych mieszkańców i mieszanek. Jednak to nie wszystkie osoby, które zaangażowały się w działania. Pierwszym etapem rekrutacji, a jednocześnie diagnozą potrzeb mieszkańców i mieszanek gminy Michałowice była ankieta, w której prosiliśmy o wskazanie najważniejszych problemów środowiskowych Gminy oraz zaproponowanie działań ekologicznych, które można wdrażać na poziomie całej miejscowości. Za realizację ankiety odpowiedzialny był Urząd Gminy Michałowice, który dystrybuował ją zarówno w wersji elektronicznych na stronie internetowej Gminy, jak i wersji papierowej dostępnej w gminnych instytucjach. Łącznie zebrano 425 ankiet.

Respondenci i respondentki na końcu ankiety mogli wyrazić zgodę na udział w losowaniu do składu Narady obywatelskiej – taką zgodę wyraziły 82 osoby. To właśnie spośród nich wylosowaliśmy grupę 11 osób różnorodnych pod względem płci i wieku.

Bazując na danych GUS o liczbie mieszkańców i mieszanek Gminy w poszczególnych grupach wiekowych, ustaliliśmy proporcjonalnie liczbę osób, która powinna wejść w skład narady. Z grona 82 osób, które pozytywnie odpowiedziały na zaproszenie, wylosowaliśmy 20 do grupy głównej (czyli więcej niż pożądana liczba 11 uczestników i uczestniczek). W tym losowaniu kryteriami doboru były wiek i płeć. W związku z małą liczbą zgłoszeń od osób z wykształceniem niższym i średnim, nie przyjmowaliśmy wykształcenia jako kryterium do losowania.

Podczas tego etapu losowania skład Narady dobieraliśmy losowo, ale też stopniowo (osoba po osobie), tak aby jej ostateczny kształt był jak najbardziej zbliżony do składu optymalnego, czyli takiego, który jest możliwie bliski strukturze populacji miasta.

wprowadzenie

Ostateczny profil osób uczestniczących w Naradzie nie odwzorowuje w pełni profilu demograficznego mieszkańców i mieszkanek gminy Michałowice, ale uwzględnia za to głos wszystkich grup wyróżnionych na etapie tworzenia metodologii rekrutacji. Główne dysproporcje to przewaga obecności kobiet w stosunku do mężczyzn oraz osób z wykształceniem wyższym - dysproporcje były widoczne już w grupie 82 osób, które zgłosiły chęć udziału w naradzie.

płeć

kobieta	9
mężczyzna	2

wykształcenie

średnie i zasadnicze zawodowe	2
wyższe	9

wiek

15-24	1
25-34	2
35-44	2
45-59	4
60+	2

wprowadzenie

Osoby uczestniczące w Naradzie otrzymywały dietę finansową w wysokości 250 zł brutto za udział we wszystkich trzech dniach spotkań. To rozwiązanie z powodzeniem stosowane w panelach obywatelskich w dużych polskich miastach, ale nowość przy spotkaniach o mniejszej skali.

Dlaczego płacimy mieszkańcom i mieszkankom za uczestnictwo w naradzie?

Dieta finansowa to tylko jeden z wielu sposobów dbania o dostępność spotkań – oprócz tego rozwiązania stosowaliśmy m.in. dostosowanie cateringu do ograniczeń zdrowotnych uczestników i uczestniczek, zapewnienie dostępności sali dla osób z niepełnosprawnościami, prosty język prezentacji eksperckich, wsparcie w dojeździe do spotkania.

Takie zachęty są ważne, aby docenić zaangażowanie czasowe uczestników i uczestniczek (które jest o wiele dłuższe niż udział w dwugodzinnych konsultacjach) oraz zachęcić tych, którzy w przeciwnym razie mogą napotkać na przeszkody w uczestnictwie, przyciągając w ten sposób niewysłuchane dotąd głosy.

osoby eksperckie

Osobom uczestniczącym w naradzie towarzyszyli eksperci i ekspertki, którzy zostali dobrani tak, aby przekazać jak najwięcej informacji dotyczących różnych aspektów zarządzania odpadami w Gminie. Zespół koordynacyjny radził się w tej kwestii eksperckiej organizacji partnerskiej – Fundacji Instytut na rzecz Ekorozwoju.

Ważny udział w opracowaniu części edukacyjnej miał również Urząd Gminy Michałowice, który zapewnił dostęp do niezbędnych danych i dokumentów prawnych a także przygotował jedną z prezentacji eksperckich na temat aktualnych wyzwań Gminy w zarządzaniu odpadami.

Każdy z ekspertów i ekspertek wygłaszał krótką, 25 minutową, prezentację i odpowiadał na pytania uczestników i uczestniczek Narady. Prezentacje zostały przygotowane zgodnie z wytycznymi dotyczącymi prostego języka i zgodnie z zaplanowaną metodologią spotkań edukacyjnych – zostały zatwierdzone przez zespół koordynujący.

Część edukacyjna składała się z wystąpień poniższych osób:

EKSPERT/EKSPERTKA

TEMAT

dzień 1

Ewa Świerkula

Absolwentka Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego. Od 2004 roku związana z Fundacją Instytut na rzecz Ekorozwoju. Współtworzyła i realizowała liczne projekty edukacyjno-badawcze z obszaru zrównoważonego rozwoju. Członkini zespołu przygotowującego m.in. plany gospodarki niskoemisyjnej dla gmin, Strategię adaptacji do zmian klimatu dla Warszawy do 2030 roku (projekt ADAPTCITY), prognozę oddziaływania na środowisko Projektu Programu ochrony środowiska dla m. st. Warszawy do roku 2024. Brała udział w międzynarodowym projekcie City Water Circles promującym gospodarowanie wodą w mieście zgodnie z ideą gospodarki o obiegu zamkniętym.

Wstęp do zagadnienia zmian klimatu, połączenie obszaru zarządzania odpadami z szerszymi zjawiskami klimatycznymi i środowiskowymi

dzień 1

Kamila Musiatowicz

Mgr. inż. ochrony środowiska. Prezeska Fundacji alter eko, członkini Zarządu Stowarzyszenia Zielone Mazowsze. Zaangażowana w działania na rzecz ograniczania powstawania odpadów, poprawy jakości powietrza i ekorozwoju miast.

Wprowadzenie do zagadnienia zarządzania odpadami, indywidualne rozwiązania dla lepszego zarządzania odpadami

Szymon Kubicki

Inspektor ds. Ochrony Środowiska w UG Michałowice.

Zarządzanie odpadami w Michałowicach: główne wyzwania, zrealizowane działania, pogłębiona diagnoza

dzień 2

Paweł Głuszyński

Od 30 lat związany z organizacjami pozarządowymi, zajmującymi się przeciwdziałaniem powstawaniu odpadów oraz ich bezpiecznym zagospodarowaniem. Specjalizuje się w odpadach medycznych, komunalnych oraz POPs (trwałe zanieczyszczenia organiczne). Jako ekspert pracował w ponad 20 programach realizowanych przez Komisję Europejską, WHO, UNDP oraz Bank Światowy w Europie, Afryce, Azji i na Karaibach. Zakres jego doświadczenia obejmuje opracowanie rozwiązań prawnych, strategii i wytycznych narodowych, szkolenie specjalistów oraz wdrażanie programów pilotażowych.

Wyzwania w zarządzaniu odpadami w innych gminach, pokazanie skali zjawiska na przykładzie innych miejscowości, pokaz dobrych praktyk z Polski i ze świata

odpowiedzialność narady

Zadaniem Narady było wypracowanie odpowiedzi na pytania postawione przez zespół koordynacyjny wspólnie z przedstawicielami i przedstawicielkami Urzędu Gminy Michałowice. Uczestnicy i uczestniczki szukali we wspólnych dyskusjach rozwiązań dla lepszego zarządzania odpadami w miejscowości – koncentrowali się na priorytetowych obszarach takich jak zmniejszenie ilości odpadów komunalnych czy ograniczenie nielegalnego składowania odpadów.

Poniższe pytania zostały wybrane na podstawie:

- Analizy dokumentów strategicznych i raportów o stanie Gminy za lata 2018-2020 wykonanej przez zespół Fundacji Instytut na rzecz Ekorozwoju przed realizacją niżej wymienionej diagnozy.
- Wyników diagnozy społecznej (ankiety) przeprowadzonej wśród 425 osób i zrealizowanej przez Urząd Gminy Michałowice.
- Priorytetów własnych decydentów gminy Michałowice.

W czasie trzech dni Narady uczestnicy i uczestniczki szukali odpowiedzi na pytania:

- 1.** W jaki sposób zmniejszyć ilość odpadów komunalnych, w tym ulegających biodegradacji, kierowanych do składowania odpadów?
- 2.** W jaki sposób zmniejszyć ilość nieselekcyjowanych odpadów w ogólnej strukturze zebranych odpadów?
- 3.** Jak walczyć z nielegalnym składowaniem odpadów?
- 4.** Jak ponownie wykorzystywać niektóre materiały zanim trafią do odpadów?

Dwa pierwsze pytania dotyczyły obszarów najbardziej wpływających na polepszenie sytuacji Gminy w zarządzaniu odpadami – dlatego poświęciliśmy im więcej czasu i miejsca w procesie edukacyjnym. Praca moderatorów i moderatorek polegała na przypominaniu o zakresie odpowiedzialności Narady i prowadzeniu procesu deliberacji w taki sposób, aby poruszane zagadnienia zostały w jak najszerszym stopniu opracowane.

jak pracowaliśmy?

Narada Obywatelska o Klimacie w Michałowicach odbywała się przez trzy kolejne dni – od czwartku 26 maja 2022 roku do soboty 28 maja 2022 roku. Grupa mieszkańców i mieszanek pracowała w czwartek i piątek od godziny 17:30 do 21:00, a w sobotę od godziny 10:00 do 15:00. Spotkania odbywały się w świetlicy wiejskiej w Regułach oraz w sali konferencyjnej w Urzędzie Gminy w Michałowicach. Na każdym spotkaniu prace usprawniała trójka zewnętrznych moderatorów i moderatorek z zespołu koordynacyjnego.

Wszystkie sesje zostały zaprojektowane przez zespół koordynacyjny zgodnie z międzynarodowymi standardami dla procesów deliberacyjnych, a więc uwzględniając wystarczającą ilość czasu na część edukacyjną, moderowaną pracę w grupach oraz głosowanie. Wyznacznikiem jakości procesu były dla nas dwie zagraniczne publikacje: [**Deliberative Public Engagement: Nine Principles**](#) napisana przez organizację Involve oraz [**Climate Assemblies and Juries: A people powered response to the climate emergency**](#) stworzona przez organizację Shared Future.

Cały scenariusz można podzielić na trzy główne części – edukację, deliberację i głosowanie. Cały pierwszy dzień (oraz pierwszą część drugiego dnia) przeznaczaliśmy na uwspólnienie wiedzy i wysycenie zagadnienia od strony merytorycznej – towarzyszyli nam w tym niezależni eksperci i ekspertki. Większość drugiego i trzeciego dnia przeznaczaliśmy na deliberację, czyli na rozmowy i pracę w mniejszych grupach, tak aby uczestnicy i uczestniczki mogli dogłębnie rozważyć propozycje ekspertów i ekspertek, dodać swoje rekomendacje, a także zmieniać je pod wpływem poznawania opinii innych osób uczestniczących. Ostatnie godziny trzeciego dnia poświęciliśmy na indywidualne rangowanie (głosowanie) nad gotowymi rekomendacjami.

DZIEŃ I

W pierwszym dniu narady mieliśmy okazję poznać się w składzie, który przez kolejne trzy dni pracował nad rozwiązaniem wspólnych publicznych problemów. Naradę otworzyli gminni decydenci – Wójt Gminy Michałowice p. Małgorzata Pachecka oraz Sekretarz Gminy p. Wojciech Grzeniewski, którzy podkreślili wagę decyzji Narady i złożyli obietnicę, że rekomendacje wypracowane przez Naradę zostaną przeanalizowane i doczekają się odpowiedzi. Pani Wójt Gminy podkreśliła wagę problematyki zarządzania odpadami dla całej polityki klimatycznej Gminy.

W kolejnej części spotkania (już bez udział władz Gminy) zebraliśmy z uczestnikami i uczestniczkami zasady, które pomogą im pracować przez kolejne dni (tzw. kontrakt) oraz poznaliśmy się dzięki ćwiczeniom networkingowym (integrującym). Osoby moderujące opowiedziały o agendzie trzech dni oraz metodologii pracy.

przebieg narady

Następnie przeszliśmy do części edukacyjnej, która trwała do końca dnia. Pierwsza prezentacja wykonana przez Ewę Świerkulę z Fundacji Instytut na rzecz Ekorozwoju wprowadzała do podstawowych zagadnień związanych z klimatem, adaptacją i mitygacją do zmian klimatu oraz łączyła temat zarządzania odpadami z problematyką lokalnych polityk klimatycznych. Po usłyszeniu 20 minutowej prezentacji uczestnicy i uczestniczki w mniejszych grupach mieli możliwość uwspólnienia swoich pytań do ekspertki, wątpliwości czy wstępnych pomysłów na rekomendacje. Po każdym wystąpieniu eksperckim sposób dyskusji był taki sam: uczestnicy i uczestniczki mieli do dyspozycji dużo pojedynczych karteczek w kolorach **żółtym**, **niebieskim** i **zielonym**, przeznaczonych kolejno na **pytania i wątpliwości**, **problemy Gminy**, **pomysły i propozycje**. Uczestnicy i uczestniczki byli proszeni o notowanie swoich myśli podczas prezentacji eksperckich właśnie wg tego kodu kolorystycznego. Po zakończeniu prezentacji następowała 10 minutowa praca w trzech mniejszych grupach (po 3-4 osoby), która służyła uwspólnieniu zapisanych kartek i przygotowaniu się do interakcji z ekspertem lub ekspertką. Po dyskusji z prezentującym, kartki zielone i niebieskie wieszano w widocznym miejscu na ścianie. Takim sposobem gromadziliśmy wiedzę o wyzwaniach i rozwiązaniach przez całą sesję edukacyjną.

Podczas pierwszego dnia usłyszeliśmy również prezentację zewnętrznej ekspertki, p. Kamili Musiatowicz, która wprowadziła osoby uczestniczące do zagadnienia redukcji odpadów w gospodarstwach domowych, segregacji i indywidualnych wyborów konsumenckich jako sposobu na lepsze i łatwiejsze zarządzanie odpadami w gminie.

Dzień zakończyła prezentacja inspektora ds. Ochrony Środowiska w Urzędzie Gminy Michałowice p. Szymona Kubickiego, który przybliżył uczestnikom i uczestniczkom obecny stan prawny gminnego zarządzania odpadami, sposób jego działania i finansowania, zrealizowane inwestycje i projekty w tym obszarze oraz główne wyzwania oparte na danych. Także po dwóch ostatnich prezentacjach odbyła się sesja dyskusji, pytań i odpowiedzi wg wcześniej opisanego schematu.

5 MINUT

1 MINUTA

DZIEŃ II

Drugi dzień rozpoczęliśmy od kontynuacji części edukacyjnej prezentacją czwartego eksperta p. Pawła Głuszyńskiego. Osoby uczestniczące zostały zapoznane z głównymi założeniami gospodarki o obiegu zamkniętym oraz z dobrymi praktykami z innych miejscowości. Ekspert przygotował również własną diagnozę głównych wyzwań gminy Michałowice w związku z zarządzaniem odpadami oraz zestaw proponowanych rekomendacji. Po prezentacji odbyła się dyskusja z ekspertem wokół pytań, wyzwań i rozwiązań.

Po części edukacyjnej uczestnicy i uczestniczki Narady mieli przestrzeń na zaproponowanie swoich własnych ekspertów lub na wskazanie obszarów, w których wciąż potrzebują uzupełnić wiedzę, by podjąć mądrą decyzję. Narada postanowiła, że jest gotowa do przejścia do części

przebieg narady

deliberacyjnej. W pierwszym kroku wspólnie uszeregowaliśmy wyzwania (niebieskie kartki) w większe koszyki problemowe. Osoby uczestniczące wspólnie ustaliły, jak, wypisane w czasie prezentacji eksperckich, wyzwania łączą się w kategorie. Takim sposobem wypracowano koszyki:

- A** - ograniczanie odpadów/zmniejszenie ilości nieselektywnych odpadów
- B** - brak świadomości ekologicznej mieszkańców/edukacja
- C** - nielegalne składowiska odpadów
- D** - ograniczenie bio odpadów

Moderatorzy i moderatorki wprowadzili osoby uczestniczące w metodę dalszej pracy, czyli we wzory „karty pomysłu” i „karty rekomendacji”, które towarzyszyły uczestnikom i uczestniczkom przez kolejne dni.

W międzyczasie moderator rozdzielił zielone kartki z pomysłami pomiędzy wyzwania, dopasowując ich cel do konkretnego problemu np. pomysł na gminne finansowanie kompostowników do wyzwania ograniczenie bio odpadów.

Narada została podzielona na dwie grupy (po 5-6 osób), z której każda otrzymała dwa wyzwania z przydzielonymi zielonymi pomysłami. Zadaniem grupy była selekcja, a później redakcja zielonych kartek (czyli zebranych w czasie prezentacji eksperckich pomysłów na rozwiązania). Grupa później przeszła do otwartej burzy mózgów nastawionej na dodawanie nowych pomysłów rozwiązań do konkretnych wyzwań. Po rozmowach osoby uczestniczące przepisywały gotowe propozycje na oddzielnych „kartkach pomysłu”, które zawierały krótki opis/nazwę pomysłu oraz dopasowane wyzwanie. Na koniec drugiego dnia liderzy i liderki grup przedstawiali zapisane karty pomysłów całej Naradzie.

DZIEŃ III

Ostatni, sobotni, dzień Narady rozpoczęliśmy od tzw. kropkokracji, czyli pre-głosowania nad pomysłami. Osoby moderujące przed rozpoczęciem spotkania przepisały wypracowane pomysły do wersji komputerowej i przygotowały karty pomysłów do głosowania. Wszystkie karty zostały wydrukowane w większym formacie i umieszczone na ścianie. Każda z osób uczestniczących otrzymała 4 zielone i 4 czerwone kropki do głosowania, gdzie kropka zielona oznaczała, że osoba głosująca zgadza się w pełni z pomysłem i uważa go za dopracowany, a kropka czerwona oznaczała, że pomysł wymaga dalszych dyskusji lub jest kontrowersyjny. Uczestnicy i uczestniczki mieli kilkanaście minut na swobodne czytanie pomysłów i głosowanie za pomocą kropek.

Następnie osoby moderujące podsumowały głosowanie wskazując, które pomysły otrzymały tylko zielone kropki – one zostały przekazane do dalszej pracy bez dodatkowych dyskusji. Natomiast te pomysły, które zdobyły chociaż jedną czerwoną kropkę lub nie dostały żadnych głosów, zostały omówione na forum. Zatrzymywaliśmy się przy każdym takim pomysłu. Czasem czerwona kropka oznaczała niezrozumienie pomysłu

przebieg narady

lub konkretnego hasła, wtedy wyjaśnialiśmy wątpliwość i kierowaliśmy pomysł do pracy nad rekomendacjami. Jeśli czerwona kropka oznaczała niezgodę lub wątpliwość co do zgodności z celem narady, rozpoczynaliśmy dłuższą dyskusję, która kończyła się jawnym głosowaniem nad usunięciem pomysłu lub przekierowaniem go do dalszych prac. Na wyraźną prośbę Narady następowało również łączenie podobnych pomysłów.

Następnie osoby uczestniczące podzielone na nowo w trzy mniejsze grupy pracowały nad przeformułowaniem pomysłów w rekomendacje. Osoby uczestniczące usłyszały prezentację o zasadach tworzenia dobrych rekomendacji. Dobra rekomendacja to taka, która:

- przekłada się na osiągnięcie celu Narady, czyli na lepsze zarządzanie odpadami w gminie Michałowice;
- służy ogółowi mieszkańców i mieszkanek gminy Michałowice, a nie jedynie wybranej grupie osób,
- jest konkretna, czyli precyzyjnie określa działanie i jego zakres, ale szanuje też prawo i wolność decydentów,
- jest zrozumiała, czyli napisana klarownie, w prostych słowach.

Pomocą przy pracy w grupach była „karta rekomendacji”, która stanowiła szablon z pytaniami pomocniczymi. Na karcie można było odnaleźć: treść pomysłu wraz z uszeregowanym wyzwaniem, notatki z dyskusji plenarnej (spisywane przez moderatorów i moderatorki oraz pomocne w pamiętaniu o głównych wątpliwościach zgłoszonych przez uczestników i uczestniczki), a także czystopis na treść rekomendacji z kluczowymi pytaniami – co, kto, kiedy? Grupy spędzały około 6-8 minut nad jednym pomysłem, dopracowując go w formę rekomendacji. Na koniec uczestnicy i uczestniczki poszczególnych grup przedstawili treść wszystkich rekomendacji na sali plenarnej, otwierając dyskusję nad wątpliwościami. Ostateczne omówienie było też momentem na rozmowę o tzw. strategiach w głosowaniu. Moderatorzy i moderatorki uwrażliwili osoby uczestniczące, że przy finalnym głosowaniu powinny kierować się dobrem

wspólnym, a nie swoim interesem. Pomocne w tym może być dobranie strategii np. patrzenie na rekomendacje pod kątem ich skuteczności, długotrwałości lub szybkiego terminu realizacji w zależności od tego, które z tych kryteriów uważają za najważniejsze dla problematyki zarządzania odpadami w Gminie Michałowice.

Finalne głosowanie odbyło się za pomocą elektronicznego formularza Google – wszyscy uczestnicy i uczestniczki otrzymali link do głosowania i wsparcie techniczne. Więcej o zasadach głosowania piszemy w kolejnej części rozdziału.

Osoby moderujące, w trakcie przerwy obiadowej, zliczyły wyniki głosowania i uszeregowaly rekomendacje od najsilniejszej (z największą liczbą pozytywnych głosów) do najslabszej. Ostatnią częścią spotkania było przedstawienie wyników pracy Rady przed gminnymi decydentami. Na finale Rady obecna była Wójt Gminy Michałowice p. Małgorzata Pachecka, Sekretarz Gminy p. Wojciech Grzeniewski, urzędnicy gminni oraz lokalne media. Moderatorzy i moderatorki krótko opowiedzieli o przebiegu spotkań, a uczestnicy i uczestniczki rady zaprezentowali wszystkie przegłosowane rekomendacje. Decydenci mieli okazję krótko odnieść się do pomysłów mieszkańców i mieszkanek. Następnie wspólnie przedyskutowano dalsze kroki postępowania, w tym opublikowanie raportu czy przedstawienie pisemnej odpowiedzi. Naradę Obywatelską w gminie Michałowice zakończyliśmy wspólnym pamiątkowym zdjęciem.

Było to ciekawe spotkanie pozwalające na zdobycie nowej wiedzy zarówno z obszaru zagadnienia poruszanego na naradzie, jak i sposobu komunikacji, tworzenia rekomendacji i dyskusji nad problemem. Mogłam poznać punkt widzenia i opinię na dany problem innych osób mieszkających w mojej okolicy.

GŁOS OSOBY UCZESTNICZĄCEJ W NARADZIE

rekomendacje

4.

Trzy dni posiedzeń Narady prowadziło do przegłosowania rekomendacji w formie wypracowanej przez osoby uczestniczące. Zdecydowaliśmy się na głosowanie, ale nie oznacza to, że zrezygnowaliśmy z form deliberacyjnych – cały proces był szukaniem kompromisów i wspólnym ustalaniem stanowiska w formie rekomendacji, a głosowanie było bardziej sposobem uszeregowania ich od najważniejszych do mniej ważnych.

Narada wypracowała 25 rekomendacji. Wszystkie zostały ocenione przez osoby uczestniczące w indywidualnym, anonimowym głosowaniu online na skali 1-6, gdzie:

1 – „zdecydowanie się nie zgadzam”,

2 – „nie zgadzam się”,

3 – „raczej się nie zgadzam”,

4 – „raczej się zgadzam”,

5 – „zgadzam się”,

6 – „zdecydowanie się zgadzam”.

rekomendacje

Zsumowaliśmy oceny osób uczestniczących w naradzie i w poniższej tabeli przedstawiamy rekomendacje w kolejności od najwyżej do najniżej ocenionych. Osoby, które uczestniczyły w naradzie, przekształciły wcześniej wypracowane pomysły w rekomendacje. Ponieważ pomysły były pogrupowane w 4 obszary, stąd i rekomendacje odnoszą się do 4 grup wyzwań:

A

Ograniczanie odpadów/zmniejszenie ilości nieselektywnych odpadów

B

Brak świadomości ekologicznej mieszkańców/edukacja

C

Nielegalne składowiska odpadów

D

Ograniczenie bio odpadów

rekomendacje

RANGA	REKOMENDACJA	WYZWANIE	WYNIK (SUMA)
1	Urząd Gminy wypracuje eko-standardy dla wszystkich jednostek organizacyjnych polegające na ograniczeniu wytwarzaniu odpadów, ich segregacji i selekcji używanych produktów np. rezygnacja z opakowań plastikowych, rezygnacja z używania wody w plastikowych butelkach na rzecz promowania np. wody z beczkowitzu czy opakowań wielorazowych. Opracowanym standardom podlegać będą również firmy współpracujące z Urzędem Gminy i inni podwykonawcy.	A	61
=2	Urząd Gminy powinien zmienić zasady funkcjonowania PSZOK m.in. w zakresie godzin otwarcia, tak aby był dostępny przez cały dzień w sobotę, a w innych dniach w godzinach popołudniowych i wieczornych. Ponadto powinien zostać zwiększony limit przyjmowanych odpadów, takich jak odpady wielkogabarytowe, budowlane, opony itp.	A	59
=2	Urząd Gminy powinien jak najszybciej zastępować trawniki gminne roślinnością okrywową/płożącą/wieloletnią/zimozieloną oraz promować to rozwiązanie na terenach prywatnych. Przyczyni się to do redukcji degradacji gleby oraz zmniejszenia ilości odpadów zielonych, głównie skoszonej trawy.	D	59
=3	Urząd Gminy powinien dotrzeć z informacjami o racjonalnym gospodarowaniu odpadami do mieszkańców wykluczonych cyfrowo. Rekomendujemy zorganizowanie spotkania z sołtysami i sołtyskami oraz liderami i liderkami lokalnych społeczności w celu opracowania form dotarcia z tymi informacjami do mieszkańców i mieszkanek, a także określenia grupy odbiorców. Proponowane rozwiązania to: informacje cyklicznie dostarczane do skrzynek na listy oraz wieszane na tablicach informacyjnych czy opracowanie i dystrybucja tzw. eko-przewodnika.	B	58
=3	Urząd Gminy zakupi samochód z napędem elektrycznym. Pojazd będzie stanowić wsparcie m.in. dla eko-brygady i referatu ochrony środowiska w realizacji zadań i programów związanych z likwidacją nielegalnych składowisk odpadów na terenie Gminy, a także wdrażania projektów edukacyjnych dotyczących gospodarowania odpadami np. kontroli kompostowników, przewożenia zebranych odpadów.	C	58

rekomendacje

RANGA	REKOMENDACJA	WYZWANIE	WYNIK (SUMA)
=3	Urząd Gminy powinien na terenie Gminy, czyli np. na terenach rekreacyjnych oraz innych często uczęszczanych przez mieszkańców i mieszkanki (np. przy szkołach, stacjach WKD, cmentarzach) umieścić zamykane pojemniki na odpady segregowane.	A	58
=4	Urząd Gminy powinien albo renegotjować umowę z obecną firmą, która odbiera odpady, albo znaleźć nową i zawrzeć umowę na takich warunkach, aby odpady bio były prawidłowo przetwarzane.	A	57
=4	Urząd Gminy powinien dostarczyć bezpłatnie kompostowniki (pojemniki) na posesje mieszkańców i mieszanek wraz ze wsparciem merytorycznym dotyczącym tworzenia kompostu i jego zastosowania. Urząd Gminy powinien zachęcać mieszkańców i mieszkanki do tworzenia kompostu przez ulgi finansowe, bilety wstępu na wydarzenia, konkursy itp.	D	57
=5	Urząd Gminy powinien rozważyć inny sposób odbioru bioodpadów np. rezygnację z plastikowych worków na rzecz kompostowalnych, używanie pojemników wielorazowych na odpady, zmniejszenie objętości dotychczasowych worków.	A	56
=5	Urząd Gminy powinien prowadzić stałą kampanię społeczną na temat zagospodarowania odpadów bio w formie: warsztatów, materiałów w mediach społecznościowych, ulotek, broszur, biuletynu Gminy Michałowice, przestrzeni do dzielenia się wiedzą oraz doświadczeniem przez sąsiadów i sąsiadki.	D	56
6	Urząd Gminy powinien wystąpić do sąsiednich gmin (organów samorządu terytorialnego) z inicjatywą budowy certyfikowanej kompostowni – z możliwością ubiegania się o dotacje celowe z UE lub Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW).	D	55

rekomendacje

RANGA	REKOMENDACJA	WYZWANIE	WYNIK (SUMA)
=7	Urząd Gminy powinien zadbać o edukację dzieci w przedmiocie polityki zarządzania odpadami. Urząd Gminy zaproponuje dyrektorom i dyrektorkom gminnych szkół i przedszkoli wycieczki edukacyjne do PSZOK, sortowni. Urząd zakupi interaktywne kosze do selektywnej zbiórki odpadów do szkół i przedszkoli np. kosze służące do wrzucenia właściwego odpadu.	B	54
=7	Urząd Gminy powinien promować lokalnych rzemieślników, którzy wspierają mieszkańców i mieszkanki w podążaniu za ideą zero waste (zero odpadów).	A	54
=7	Urząd Gminy powinien dostarczyć bezpłatnie kompostowniki (pojemniki) na posesje mieszkańców i mieszanek wraz ze wsparciem merytorycznym dotyczącym tworzenia kompostu i jego zastosowania. Urząd Gminy powinien zachęcać mieszkańców i mieszkanki do tworzenia kompostu przez ulgi finansowe, bilety wstępu na wydarzenia, konkursy itp.	D	54
=7	Urząd Gminy założy w przyszłym sezonie wegetacyjnym pokazowy/pilotażowy ogród permakulturowy i będzie promować tę inicjatywę wśród mieszkańców i mieszanek. Ogród będzie sposobem zagospodarowania bio-odpadów w miejscu ich powstawania.	D	54
8	Urząd Gminy powinien umożliwić mieszkańcom i mieszkankom nieodpłatne korzystanie z rębaka i rozdrabniarki do gałęzi i tworzenie zrębków, które mieszkańcy i mieszkanki wykorzystają we własnych ogrodach lub odstąpią Gminie.	A	53
=9	Urząd Gminy zorganizuje spotkania ze specjalistami i specjalistkami, praktykami i praktyczkami, którzy przedstawią praktyczną wiedzę dotyczącą ograniczania ilości odpadów i możliwości ich powtórnego wykorzystania, nauki naprawy prostych sprzętów domowych. Powinien zaangażować do współpracy gminne biblioteki.	B	52

rekomendacje

RANGA	REKOMENDACJA	WYZWANIE	WYNIK (SUMA)
=9	Urząd Gminy zakupi mobilne foto-pułapki, które umieszczać będzie w miejscach narażonych na składowanie nielegalnych odpadów w wytypowanych miejscach. Rekomendujemy wykorzystywanie drona do kontrolowania obszarów narażonych i zgłaszanych przez mieszkańców i mieszkanki. Należy publikować w przestrzeni publicznej informacji o sukcesach pracy drona.	C	52
10	Urząd Gminy stworzy kampanię mającą na celu edukację i przekazanie wiedzy na temat gospodarki obiegu zamkniętego w formie przekazu cyfrowego np. film instruktażowy na temat sposobu zakładania kompostownika, naprawa różnych urządzeń użytku domowego czy opracowanie i przeprowadzenie konkursu dotyczącego zarządzania odpadami.	B	51
11	Urząd Gminy powinien zachować wyrywkowe kontrole worków na śmieci.	A	49
12	Urząd Gminy powinien edukować lokalnych przedsiębiorców i promować wśród nich zachowania proekologiczne – w szczególności wspierać ich przy wdrażaniu rozwiązań redukujących ilość jednorazowych plastikowych opakowań.	A	48
13	Urząd Gminy włączy na stałe do imprez/wydarzeń organizowanych na powietrzu tematykę zarządzania odpadami w formie stałego stanowiska lub warsztatów i prezentacji. Zachęcamy do promowania eko-rozwiązań już istniejących na terenie Gminy.	B	47
14	Urząd Gminy powinien zorganizować raz na kwartał akcje propagujące ideę zero waste (zero odpadów) np. naprawianie i wymianę rzeczy.	A	46

rekomendacje

RANGA	REKOMENDACJA	WYZWANIE	WYNIK (SUMA)
15	Urząd Gminy powinien zweryfikować i rozważyć możliwości wdrożenia rozwiązań wielokrotnego użycia szklanych butelek i opakowań.	A	45
=16	Urząd Gminy zadba o dostępność książek zawierających nowoczesną i praktyczną wiedzę na temat gospodarowania odpadami, filozofii zero waste i zachowań ograniczających produkcję odpadów bio (kompostowanie).	B	43
=16	Urząd Gminy powinien wypromować oraz rozbudować zakres działalności istniejącej jadalni o dodatkowe artykuły (np. zabawki, ubrania) oraz rozważyć wdrożenie takiego rozwiązania w innych sołectwach.	A	43

**W naradzie obywatelskiej
warto wziąć udział, aby
poczuć się częścią lokalnej
społeczności, nawiązać nowe
relacje, poszerzyć swoją
wiedzę, poczuć, że ma się jakiś
wpływ na decyzje samorządu.**

GŁOS OSOBY UCZESTNICZĄCEJ W NARADZIE

I następne kroki

5.

Rekomendacje po głosowaniu i zaprezentowaniu ich decydentom wróciły do zespołu koordynacyjnego. Zostały zredagowane (jedynie pod kątem gramatycznym) i dopiero w listopadzie 2022 roku, ze względu na problemy logistyczne organizatorów, zostały zebrane w formie raportu i przekazane decydentom Urzędu Gminy Michałowice.

Podczas prezentacji rekomendacji w maju 2022 roku, Narada wystosowała prośbę do władz o następujące kroki finalizujące:

- publikację raportu z rekomendacjami na oficjalnych stronach internetowych Gminy w widocznym dla mieszkańców i mieszkańek miejscu;
- odpowiedź Wójta Gminy Michałowice na przedstawione rekomendacje z informacją o możliwościach ich realizacji;
- przesłanie raportu do lokalnych mediów oraz radnych gminnych;
- wykorzystanie dorobku Narady w tworzeniu dokumentów strategicznych Gminy Michałowice.

Dodatkowo poprosiliśmy osoby uczestniczące o udział w ankiecie ewaluacyjnej, tak aby podsumować ich odczucia na temat Narady - wzięło w niej udział 9 osób (na 11 osób uczestniczących). Z części odpowiedzi z pytań otwartych dzielimy się na stronach tego raportu. Całościowe wrażenia (pytanie: „Jak ogólnie oceniasz doświadczenie uczestnictwa w Naradzie?”) zostały ocenione na średnią wartość 5.8 na 6.0. Wszystkie osoby wyraziły chęć udziału w kolejnych podobnych naradach, wskazując jako priorytetowe takie tematy jak: transport publiczny w Gminie, gospodarowanie zasobami wodnymi czy rozwój infrastruktury kulturalnej.

informacje końcowe

6.

Narada w gminie Michałowice została przeprowadzona w ramach pierwszej części większego projektu - Narada Obywatelska o Klimacie - prowadzonego przez Fundację Pole Dialogu wspólnie z Fundacją Instytut na rzecz Ekorozwoju oraz Norsensus Mediaforum.

Projekt realizowany z dotacji programu Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG.

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

zespół projektu:

Fundacja Pole Dialogu: Agnieszka Pędzich, Joanna Chomko, Filip Górski, Mateusz Wojcieszak
Fundacja Instytut na Rzecz Ekorozwoju: Ewa Świerkula, Wojciech Szymalski

Narada nie odbyłaby się bez wsparcia merytorycznego i logistycznego ze strony Urzędu Gminy Michałowice. Szczególne podziękowania kierujemy do poniższych osób: Wójt Gminy Michałowice Małgorzata Pachecka, Sekretarz Gminy Michałowice Wojciech Grzeniewski, Szymon Kubicki, Joanna Wysocka-Sawczuk.

opracowanie tekstu: Mateusz Wojcieszak, Joanna Chomko, Aleksandra Wasążnik

redakcja: Olga Ślifirska

opracowanie graficzne: Syd Breslauer

zdjęcia: Marcin Bójko / Urząd Gminy Michałowice

więcej o projekcie:

<https://poledialogu.org.pl/narada-obywatelska-o-klimacie/>

więcej o metodzie narad obywatelskich:

<https://poledialogu.org.pl/narady-obywatelskie-wyjatkowa-forma-konsultacji/>

lub zachęcamy do kontaktu pod mailem:

kontakt@poledialogu.org.pl

Publikacja jest dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 (CC BY)

Fundacja Pole Dialogu
ul. gen. W. Andersa 13
00-159 Warszawa

kontakt@poledialogu.org.pl
+48 737 332 271
poledialogu.org.pl